

při komanditní společnosti i komanditisty (čl. 151 a 155 obch. zák.). Rekursní soud napadené usnesení potvrdil poukávav k důvodům prvního soudu.

Nejvyšší soud zrušil usnesení nižších soudů a vrátil věc rejstříkovému soudu, by o opovědi znovu rozhodl.

Důvody :

Rejstříkový soud vrátil opověď výmazu osobně ručícího společníka, jenž ze společnosti vystoupil, poněvadž nebyla podána všemi v obchodním rejstříku zapsanými osobně ručícími společníky a komanditisty. Vychází z ustanovení čl. 129 a 171 obch. zák., máje za to, že účastníky jest při komanditní společnosti rozuměti veškeré osobně ručící společníky a komanditisty, jakž prý patrno z čl. 155 obch. zák. Leč v této povšechnosti nelze souhlasiti s názorem rejstříkového soudu, jež sdílí i soud rekursní. Předpis čl. 155 obch. zák. tu vůbec nedopadá, poněvadž pojednává jen o změně firmy a sídla komanditní společnosti, kde zákon arcí vyžaduje opověď těchto změn k zápisu do obchodního rejstříku všemi společníky. Jinak jest tomu při zrušení společnosti a při vystoupení nebo vyloučení společníka podle čl. 129 třetí a čtvrtý odstavec, k němuž se vztahuje i čl. 171 obch. zák., kde zákon nenařizuje opověď všemi společníky, nýbrž prostě jen účastníky. Nemluví tu tedy zákon o všech účastnících a jest věcí rejstříkového soudu, by z daných poměrů usoudil, či opověď mu stačí, by, co se stalo, bylo učiněno zjevným a tím bylo vyhověno zásadám, na nichž vedení rejstříku spočívá (sr. rozh. čís. 5265, pak neuveřej. rozh. R I 944/20, R II 341/28, R I 551/29, A Cl. 1729, 1294; Staub-Pisko I § 3 k čl. 129 obch. zák.). Při komanditní společnosti jsou ovšem účastníky nejen komplementáři, nýbrž i komanditisté. Bude tedy na rejstříkovém soudě, by po případném šetření uvážil, zda snad v souzeném případě za daných poměrů stačí podpisy jen některých účastníků, či zda je odůvodněna potřeba podpisu opovědi všemi účastníky. Vystoupení jednoho osobně ručícího společníka o sobě, i kdyby mohlo snad býti pokládáno za změnu společenské smlouvy (viz odůvodnění usnesení o rozkladu), nemusí býti po zákonu vždy důvodem k podání opovědi všemi účastníky. Vždyť zákon (čl. 129, třetí odstavec, obch. zák.) pamatuje i na tento případ a přece mluví jen o povinnosti účastníků, tedy nikoli všech účastníků k podání opovědi. Dovolací stížnost jest v § 16 cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 čís. 208 ř. zák. odůvodněna a bylo rozhodnouti, jak se stalo.

Čís. 10626.

Ujednání manželky notáře s těmi, kdož vydražili její nemovitost, že se budou za to, že jim poskytla slevu na nejvyšším podání za nemovitost a inventář, obracet s právníckými pracemi, týkajícími se nemovitosti, na jejího manžela, a ujednání smluvní pokuty pro případ nedodržení tohoto závazku, — příčí se dobrým mravům.

(Rozh. ze dne 16. března 1931, Rv II 144/30).

Nemovitosti žalobkyně, manželky notáře, byla v nucené dražbě prodána a koupili ji žalovaní manželé a ještě jiné dva páry manželů za nejvyšší podání 193.600 Kč. Dne 9. října 1924 a 3. 1925 vyúčtovala žalobkyně s vydražiteli a učinila s nimi smlouvu, kterou jim nemovitost ponechala laciněji, za 175.000 Kč, a to docela s příslušenstvím, které do odhadního protokolu ani pojato nebylo, a kterou se vydražitelé, tedy i žalovaní manželé za to zavázali, že všechny práce právnické ohledně této nemovitosti v celku nebo částech dají pořizovati notářskou kanceláří manžela žalobkyně a pro případ, že by si práce právnické obstarali jinde, zavázali se žalovaní k nesnížitelné smluvní pokutě 5.000 Kč. To učinila žalobkyně proto, že její manžel konal všechny práce do dražby pro vydražitele bezplatně a složil za ně ze svého vadium. Žalovaní závazek nesplnili a oznámili, že jej neuznávají a dali práce právnické provést a knihovní žádost podati jiným, než manželem žalobkyně. Domáhala se pro žalobkyně na nich zaplacení smluvní pokuty 5.000 Kč.

O b a n i ž š í s o u d y žalobu zamítly, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Žalobní nárok opírá se o smlouvu ze dne 9. října 1924 a dne 3. března 1925 o zaplacení pokuty pro případ nesplnění závazku, že žalovaní všechny právnické práce vztahující se na realitu číslo 23 dají pořídit v kanceláři notáře (manžela žalobkyně). Tato smlouva jest podle § 1336 obč. zák. povahy akcesorní, předpokládá jinou platnou smlouvu a možnost újmy pro věřitele. Účelem jejím jest jednak povzbuditi dlužníka k řádnému splnění smlouvy, pro případ jejíhož nesplnění nebo splnění nikoli řádného právě byla ujednána, a dalším účelem jejím jest uspořiti věřiteli často těžký důkaz jsoucnosti a výše škody. Hlavní smlouva, k jejímuž upevnění pokuta byla ujednána, byla učiněna ve prospěch osoby třetí, notáře, manžela žalobkyně, kdežto zaplacení pokuty pro případ nesplnění hlavní smlouvy dala žalobkyně slíbiti sobě. Již z toho důvodu nelze seznati, že mohla žalobkyni vzejítí nesplněním hlavní smlouvy újma, jejímž ekvivalentem má právě býti smluvená pokuta. Žalobkyně aspoň ani netvrdila, že jí mohla z nesplnění hlavní smlouvy vzejítí újma, že je tu tedy předpoklad pro ujednání pokuty. Žalobkyně sama tvrdí, že žalovaní a ještě jiné dva páry manželů její nemovitost ve veřejné dražbě vydražili, a že ona s nimi dne 9. října 1924 a dne 3. března 1925 ujednala, že jim přenechá vydraženou realitu za 175.000 Kč, ačkoli nejvyšší podání činilo 193.600 Kč a že vydražitelé, tedy i žalovaní se za to zavázali všechny práce právnické na nemovitost se vztahující dáti pořídit jen v kanceláři jejího manžela a, v případě nedodržení smlouvy zaplatiti jí 5.000 Kč. Jest především zdůrazniti, že u nemovitosti žalobkyně, která měla býti dražbou prodána, muselo býti poznamenáno podle §§ 134 a 173 ex. ř. jednak zahájení dražebního řízení, jednak ustanovení dražebního stání, žalobkyně jako exekutka nesměla dne 9. října 1924, týden před dražebním stáním ze dne 17. října 1924 disponovati, nesměla tedy žalovaným slibovati přenechání nemovitosti ať již za jakoukoli cenu a zakázáno by bylo takové jednání, pokud se jím mělo působiti na žalované, by při dražbě buď málo nebo mnoho podávali. Po vydražení nemovitosti a po příklepu dne 17. října

1924 žalobkyně již vůbec nebyla vlastníci, nýbrž vlastníky se stali vydražitelé, tedy i žalovaní, a nemohla tedy žalobkyně dne 3. března 1925 s nimi s účinkem ujednati, že jim vydraženou nemovitost přenechává za nižší cenu než za nejvyšší podání a dáti si ve spojení s tím slibovati něco ve prospěch svého manžela a sobě pokutu. Pokud v závazku žalovaných měl býti obsažen i závazek dáti zřizovati i notářské listiny kanceláří manžela žalobkyně o právních jednáních vztahujících se na nemovitost, odporovalo by takové ujednání zákazu § 33 not. řádu, podle něhož notář nesmí ve věcech své manželky zřizovati notářské listiny a že listiny notářské přes to zřízené nemají moc veřejných listin. Pokud by šlo o jiné právní práce než o notářské listiny v poměru mezi žalobkyní a žalovanými, byli by žalovaní obavou, že budou museti zaplatiti žalobkyni vysokou smlouvenou pokutu 5.000 Kč nuceni k tomu, by svěřovali takové právní práce notáři, jenž jest manželem žalobkyně, ačkoli by mohli míti zcela pochopitelnou nedůvěru, že bude nestranným a že bude spíše chrániti jejich zájmy jako svých klientů, a nikoli v jejich neprospěch zájmy své manželky. Posléze i pokud by šlo o právní práce pro žalované v jejich poměru k jiným osobám než k žalobkyni, bylo by ujednáním, že musí pod pohrůžkou smlouvené pokuty dáti pořizovati všechny práce právní vztahující se na nemovitost v celku nebo v částech jen kanceláří notáře, manžela žalobkyně, jehož platnost není nijak časově omezena, takovým omezením svobodné vůle žalovaných pro celou dobu jejich života nebo pro dobu, pokud manžel žalobkyně bude činným jako notář, že by tím byli na neurčitě dlouhou dobu zbaveni možnosti svěřiti právní práce na onu nemovitost se vztahující osobě, k níž by snad měli větší důvěru, a byli by tak třeba na hodně dlouhou dobu zbaveni svobody rozhodování, komu podle své důvěry chtějí svěřiti právní práce. Uváží-li se posléze, že ujednáním měli býti získáni s pohrůžkou pokuty klienti notáři, který zastává veřejný úřad, a že měla býti vyloučena konkurence, není pochyby, že se taková smlouva příčí dobrým mravům, že jest proto podle § 879 obč. zák. nicotná a nelze z ní žalovati.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y :

Právní posouzení věci (§ 503 čís. 4 c. ř. s.) odvolacím soudem, podle něhož se ujednání zažalované smluvní pokuty a ujednání, k jehož zajištění byla smluvní pokuta určena, příčí dobrým mravům, že jest proto neplatné a že žaloba o zaplacení smluvní pokuty není proto opodstatněna, jest správné. Jak zjištěno, ujednala žalobkyně se žalovanými, že se budou s veškerými právními pracemi, týkajícími se její bývalé usedlosti, kterou žalovaní vydražili, obracet na manžela žalobkyně, notáře, a ujednala při tom se žalovanými, že jsou žalovaní pro případ nedodržení tohoto závazku strany povinni zažalovanou smluvní pokutou 5.000 Kč. Jest přisvědčiti odvolacímu soudu, že se ujednání závazku ohledně zadání právních prací notáři pod následky smluvní pokuty příčí dobrým mravům a to, jak odvolací soud správně uvedl, proto, že

s dobrými mravy nelze srovnati, ukládá-li se někomu a donucuje-li se někdo, by se v právních svých potřebách obracel na určitou osobu, a to bezpodmínečně, tedy i tehdy, kdyby neměl k ní důvěru, po případě, kdyby to bylo proti jeho zájmům. Že by se to srovnávalo s dobrými mravy, se ani dovolatelka v dovolání nepokusila tvrditi. Nelze srovnávat, jak činí dovolatelka, závazek ohledně zadávání právnických prací s ujednáním ohledně nákupu neb odběru zboží, neboť povaha předmětu těchto ujednání a závazků jest různá. Jest uznávanou zásadou, že omezení ohledně volby co do pověřování ohledně právních prací a vůbec zmocnění, odporuje dobrým mravům. Dokladem toho jest, že udělení plné moci jest kdykoli podle libovůle odvolatelné (§ 1020 obč. zák.). Na věci v projednávaném případě nemění nic okolnost, že ujednání a zadávání právnických prací manželu žalobkyně, bylo pokud se týče mělo, jak tvrdí žalobkyně, býti úplatou za to, že byla žalovaným na ceně za nemovitost a za inventář poskytnuta sleva. Pro tuto okolnost ujednání o zadávání právnických prací manželé žalobkyně a ujednání o smluvní pokutě nepřestalo býti ujednáním proti dobrým mravům.

Čís. 10627.

Účinnost dvorského dekretu ze dne 14. března 1806, čís. 758 sb. z. s. není vyloučena řádně nedoloženým tvrzením, že šlo o trestný čin. Bylo na žalobci, by uvedl skutkové okolnosti, z nichž by bylo lze souditi na trestný čin žalovaného státního úředníka.

(Rozh. ze dne 17. března 1931, R I 85/31).

Žalobce domáhal se na radovi báňského hejtmanství zaplacení Kč 1,600.000 proto, že žalovaný jako zástupce báňského revírního úřadu při šetření ze dne 15. března 1926 u obecního úřadu ve V. k vůli zjištění, zda jímání pramenů k zamýšlenému gravitačnímu vodovodu obce V. lze provést jen v místě žalobcova kutiska, či též jinde, podal na vyzvání předsedy komise posudek, ohledně vyskytování se nerostu i ohledně vykonaných kutacích prací, který podle žalobcova názoru jest v rozporu se skutečností, že tudíž nevykonával svůj úřad podle své povinnosti a že se tím dopustil trestného činu, pro který oznámení bylo postoupeno státnímu zastupitelství, pročež prý žalovaný odpovídá za škodu způsobenou žalobci. K námitce nepřípustnosti pořadu práva s o u d p r v é s t o l i c e žalobu odmítl. D ů v o d y : Podle vlastního žalobcova tvrzení státní zastupitelství neshledalo příčiny, by dále vedlo proti žalovanému vyhledávání k zjištění trestného činu. Žalobce žaluje tudíž žalovaného jako státního úředníka pro jeho úřední výkon, který státnímu zastupitelství nezavdal příčinu k trestnímu stíhání. Podle dvorského dekretu ze dne 14. března 1806 čís. 758 sb. z. s. nelze však státní úředníky žalovati pro jejich úřední výkony u civilních soudů. Proto žalobce nemůže vzhledem na tento dvorský dekret svůj domnělý nárok uplatňovati pořadem práva a námitka nepřípustnosti pořadu práva jest odůvodněna.